

פרשת ראה - תשס"ו

ביני תלמי
18.8.06 כ"ד אב תשס"ו

רָאָה אֲנֹכִי נִתְּנוּ לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וְקִלְלָה: אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם הַיּוֹם: וְהַקִּלְלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם הַיּוֹם לְלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם: וְהָיָה כִּי יִבְיָאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה בָּא שָׂמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְּתָה אֵת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִזִים וְאֵת הַקִּלְלָה עַל הַר עֵיבֵל:

דברים יא, כו-כט

ברכה וקללה. הטוטליות האלוהית במיטבה. או שאתם בדרך הנכונה ותבורכו בהכל, או שאתם בוחרים בדרך האחרת ומקוללים בכל – מעולם לא היתה בחירה קלה יותר מונחת לפני בני האדם. (והשאלה המרכזית בפרשה הזאת היא שאלת הבחירות שאנחנו עושים ולא ההבדלים המחוספסים שבין ברכה לקללה).

נגיד שבצד השני של המחנה היה עומד איזה ישו או מוחמד ואומר את אותם הדברים, רק על המצוות שלו ... מה היתה אז הבחירה הנכונה? ומי שלא היה בוחר נכון ביניהם היה מקולל כל ימיו? האם ברכה לאחד היא גם קללה לאחר? או שאולי אפשר להגיד שיש קללה בברכה וברכה בקללה. האם הניצחון המבורך של ששת הימים הביא לנו את הברכה הטוטלית, או שקללת מלחמת יום כיפור הביאה לנו את השלום עם מצרים?

הכנתי את הפרשה הזאת עם ילד בר מצווה, והוא אמר לי שהכי הוא רוצה שתהיה ברכה שהיא רק ברכה, ואין בה שום קללה למישהו אחר, אבל הוא חושב שזה לא כל-כך אפשרי. ככה זה גם עם מלחמות, מלחמה וצדק מוחלט אינן יכולות לעמוד במקום אחד, אך אם תהיה מלחמה שתביא צדק לכולם – היא תהיה המוצדקת מבין המלחמות. ועוד הוא אמר לי, הילד בר מצווה, שכשצריך לבחור הוא הולך עם הרוב, כי אם יותר ילדים חושבים ככה, אז זו בטח בחירה נכונה יותר. וגם שלהיות עם הרוב זה תמיד יותר בטוח, כי אפילו אם הרוב טועה אני לא אשאר לבד. שאלתי אותו מי זה הרוב, אז הוא אמר לי שכל מיני, אבל במיעוט זו תמיד ורדה השמנה, ונעמי שהורים שלה מתו והיא ילדת חוץ בלתי נסבלת, ויורמי שהוא משקפופר ובחיים אין סיכוי שתנצח אם הוא בקבוצה שלך. אמרתי לו שזה לא המצאה של ילדים, כי גם אנחנו מעדיפים להיות עם היותר טובים, עם היותר עשירים, עם היותר יפים, עם אלה שיותר כותבים עליהם בעיתון, ולא לקבל את האחריות על החלשים המפריעים האלה.

ואז הוא קימט את המצח והסתיר קצת את העינים הכחולות שלו ואמר: אם נגיד היינו עומדים בין הר גריזים והר עיבל והיינו צריכים לעלות על אחד מהם, בלי שהיינו יודעים איפה הברכה. אז הרוב היה בטח בוחר לעלות להר הנמוך יותר מבין שניהם, כי אליו יותר קל להגיע. אבל לפעמים, הוא אומר לי, דווקא כשהדרך קשה יותר וארוכה יותר ותלולה וממושכת יותר, דווקא היא אולי הנכונה יותר. ואז הוא עוד יותר קימט את המצח שלו וכבר כמעט לא ראיתי את העינים הכחולות שלו, ושאל: אז אתה אומר לי שעכשיו בגלל שאני בר מצווה אני צריך לקבל יותר אחריות על הבחירות שאני עושה? לא זוכר מה ענית לי (בטח איזה דבר חכמה שאומרים מבוגרים כשהם מגלים שילדים יותר חכמים מהם), אבל חשבתי שהיום לא די לנו בדיבור על האחריות בבחירה, ויותר מכך חשובה הבחירה באחריות שאנחנו מקבלים על עצמנו – או לא מקבלים על עצמנו.

השבוע היה לי שבוע שמירה, כל יום בין 5 ל-9 בערב הייתי אחראי על בטחון הישוב, שזה עונש קטן יחסית לזה שזהו שבוע שאתה נידון בו לשמוע טלויזיה או רדיו במשך 4 שעות רצופות. ביום של הפשלה הגנרלית הייתי בערוץ 1, שמ-5 עד 9 עסק במכירת המניות של הרמטכ"ל. היה שם איזה כתב אחד שעבר מטוק טוק אחד לשתוק טוק אחר ולא פסק מלספר את הסיפור הזה, כשהוא שמח וקורן כמו שלא היה מאז חגיגות בר המצווה שלו. הזמינו פרופסורים וגנרלים ובנקאים ועורכי דין, ואם דרור לא היה בא להחליף אותי בשער, הם בטח היו ממשיכים לספר בזה עד עצם היום הזה. וחשבתי לי כמה זה טוב שאנחנו עם היודע לבקר, כמה זה טוב שאנחנו לא נותנים שטייחו אותנו, כמה זה חשוב שמי שמקבל על עצמו אחריות ידע לעמוד לדין הציבור כשהוא נכשל בשליחותו.

בימים הבאים הייתי ברדיו, והייתי נפעם מזריזותם של הכתבים שלא איפשרו לאף מילואימניק שחזר מלבנון לחזור הביתה, לפני שהוא יגיד לנו שלא היה אוכל, ולא היו מים ולא היו פקודות מסודרות ולא טיפלו בעורף, וחשבתי לי כמה שהם צודקים.

ואחר כך הבנתי שזו אובססיה. אחר כך הבנתי שחוף מזה שביקורת היא מאד חשובה היא גם מקנה לכל מיני כתבים מקום בטוח ברוב הרוקד על הדם, ויותר מכל היא מאפשרת את העברת האחריות למישהו אחר. אנחנו, החברה הישראלית, איננו אחראים לכלום, רק איזה "הוא" אחר אשם. המפקדים שלנו, המנהיגים שלנו, אינם חלק מאיתנו, הם בכלל צמחו וגדלו והתחנכו באיזה חברה עם ערכים אחרים. לחברה שלנו אין כל אחריות על המנהיגים שהיא מצמיחה מתוכה, כי החברה שלנו מתנערת מאחריות לאומית בכלל.

כשהאלוף שטרן אמר שהוא לא מגיע למשפחות שכולות בתל אביב, קמו עליו כל פרנסי העיר, הוגי דעותיה, פרופסוריה וח"כיה (בצדק, גם במשמר העמק ישנם משתמטים ואולי אפילו בהושעיה), וטענו שצריך להשעות אותו על הדברים ולעצור את קידומו ולפטר אותו מהצבא. מישהו שם בספלי החינוך האחוריים של המדינה היה גם מוכן לחשוב שאולי יש איזה צדק בדבר, שאולי האובססיה של העברת האחריות למישהו אחר כוללת כבר גם את העברת האחריות לבטחון המדינה ושלמותה למישהו אחר?

אנחנו אלופי העולם בחשבון נפש, רק בתנאי שיהיה זה חשבון בנפשו של מישהו אחר. פרשת השבוע שלנו אינה עוסקת רק באחריות שבבחירות הנכונות – היא עוסקת בבחירה באחריות.

פרשת השבוע שלנו תעבור בשבוע הבא לשנה הבאה. אם לא נקשיב למסר שלה – נפסיד את המשמעות האמיתית של הבחירה בברכה.

אם כן נקשיב לה, אז אולי, אולי, בין כל ועדות הבדיקה והחקירה שיוקמו עכשיו לרוב ויפשפשו בכל מחדלינו כשלינו וחדלוננו – תוקם גם הועדה שתבדוק מה קורה לנו לעזאזל, כחברה המאבדת את ערכי היסוד השומרים עליה!

(נראה לי קצת תמים לחשוב שבימים שאין משה בישראל, מישהו עוד מקשיב לקולות קוראים במדבר).

אנחנו עומדים בפני מסע כבד, כשצלקות המסע הקודם עוד בוערות בבשרנו. בכל מסע שאנחנו עושים ישנם איומים וחששות, אבל גם באלה הקשים ביותר יש מקום לתקווה וציפייה לברכה. אם נלך אל התקווה הזאת, אם נלך אל הברכה הזאת, אם נעשה אנחנו את המעט שבידינו לעשות להגשמתן, יהיה המסע ראוי ומבורך.

שבוע טוב.